

Dr hab. Krystyna Jaźwińska-Dobosz
emeryt. prof. Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina
w Warszawie
krystyna.jazwinska-dobosz@chopin.edu.pl

Warszawa, 20.11.2024

**RECENZJA W POSTĘPOWANIU DOKTORSKIM
W SPRAWIE NADANIA STOPNIA DOKTORA
w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej – sztuki muzyczne
pani mgr Alejandriny Vázquez Ramirez**

Zlecniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w związku z wszczęciem przez Radę Dyscypliny Artystycznej postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej – sztuki muzyczne.

Zlecenie podjęte na podstawie art.14 ust.2 pkt 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki w zw. art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.*

OCENA PRZEDSTAWIONEJ DO RECENZJI PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska pani Alejandriny Vázquez Ramirez zatytułowana: *W poszukiwaniu nowego brzmienia w muzyce wokalne, nietypowej instrumentacji i form muzycznych w ariach operowych, pieśniach i wybranych dziełach współczesnego meksykańskiego kompozytora* składa się z zarejestrowanego na nośniku elektronicznym dzieła artystycznego oraz jego opisu.

Promotorem pracy jest prof. dr hab. Ewa Iżykowska-Lipińska.

Promotorem pomocniczym jest dr hab. Emilio Bayón

DZIEŁO ARTYSTYCZNE

Dzieło artystyczne to przedstawione na płycie CD nagranie siedmiu opusów współczesnego meksykańskiego kompozytora José Enrique Gonzáleza Medinę.

1. **Op. 13.** (2001r.) **Y soy la música** (*Jestem muzyką*) (5:21 min.)
prolog z opery Serafina and Arcángela

Wykonawcy: Alejandrina Vázquez – sopran
Ksawery Jastrzębski – gitara
Piotr Rościszewski – wiolonczela
Mateusz Zawadzki – kongi

Reżyseria dźwięku – Justyna Popiel
Nagrane w Studio II Polskiego Radia, Warszawie, lipiec 2022

2. **Op. 18.** (2003r.) **Rosiniana** (15:02 min.)
Cykl pieśni do poezji Rosiy Conde, na sopran, tenor i dwie gitary

I. Ilusionismo – sopran
II. Con guante blanco – duet
III. De preferencia – tenor
IV. Tinata Negra – sopran
V. Circunvolucopia – duet

Wykonawcy: Alejandrina Vázquez – sopran
Noé Moreno González – tenor
Winfried Kellner Lassard – I gitara
Ramón Andrade Virgen – II gitara

Reżyseria dźwięku – Antonio Sepúlveda
Nagrane w Teatrze Uniwersyteckim, Colima (Meksyk), październik 2021

3. **Op. 22.** (2004r.) **The song of the hours** (wersja koncertowa) (3:58 min.)
Arietta z opery dziecięcej *How Namita learned to make flan* op. 20. (2003)

Wykonawcy: Alejandrina Vázquez – sopran
Ksawery Jastrzębski – I gitara
Darek Lampkowski – II gitara
Cuitlahuac Rangel – dzwonki

Reżyseria dźwięku – Justyna Popiel
Nagrane w Studio II Polskiego Radia, Warszawie, lipiec 2022

4. **Op. 23** (2022r.) **Cinco canciones tijuánenses** (*pięć pieśni Tijuama*) (10:31 min.)
Cykl pieśni na sopran, klarnet i fortepian

I. El amor tiene prisa (wiersz Alfonso Garcia Cortez)
II. De preferencia (wiersz Rosina Conde)
III. Tango (wiersz Roberto Castillo Udiarte)
IV. Qué fue de la ciudad (wiersz Alfonso Garcia Cortez)
V. El menudo (wiersz Facundo Bernal López)

Wykonawcy: Alejandrina Vázquez – sopran
Marcin Orliński – fagot
Adam Mikołaj Goździewski – fortepian

Reżyseria dźwięku – Igor Świerczyński
Nagrane w Studio II Polskiego Radia, Warszawie, czerwiec 2022

5. **Op. 25** (2005r.) **Con calidad, más se vende el pan** (wersja koncertowa) (4:15 min)
(*Dzięki jakości sprzedaje się więcej chleba*)
Duet z opery *Serafina and Arcángela*, op.13. na sopran, bas, skrzypce, fagot i fortepian

Wykonawcy: Alejandrina Vázquez – sopran
Michał Wojciech Kijewski – bas
Santiago Rodríguez – skrzypce
Marcin Orliński – klarnet
Adam Mikołaj Goździewski – fortepian

Reżyseria dźwięku – Igor Świerczyński
Nagrane w Studio II Polskiego Radia, Warszawie, czerwiec 2022

6. **Op. 32** (2008r.) **Canto Marino** (*Pieśń morza*) (9:17 min.)
(Cykl pieśni na sopran i kontrabas)

I. Oh, marinero
II. Ven, sálvame de las profundidas
III. Si vieras al marinero

Wykonawcy: Alejandrina Vázquez – sopran
Marek Romanowski – kontrabas

Reżyseria dźwięku – Grzegorz Stec
Nagrane w Kameralnej Sali Koncertowej Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia (NOSPR), Katowice, Katowice, październik 2021

7. **Op. 34** (2021r.) **Canciones para practicar su inglés** (9:19)
(*Pieśni do ćwiczenia angielskiego – druga wersja*). poezja Kim Addonizio
Pieśni na sopran, marakasy, klawesyn, skrzypce, altówkę, wiolonczelę i fortepian

I. What do women want?
II. Forms of love

Wykonawcy: Alejandrina Vázquez – sopran
Dominik Orliński – skrzypce
Dominika Kotlicka – altówka
Małgorzata Szydłowska – wiolonczela
Mateusz Zawadzki – klawy i marakasy
Adam Mikołaj Goździewski – fortepian

Reżyseria dźwięku – Justyna Popiel
Nagrane w Studio I Polskiego Radia, Warszawie, lipiec 2022

Nagrane przez Doktorantkę utwory współczesnego meksykańskiego kompozytora José Enrique'a Gonzáleza Medinę wprowadzają nas w magiczny świat dźwięków, w których dominuje piękny, wyrównany głos doktorantki, na tle ciekawych współbrzmień, tworząc wyjątkową aurę i niezwykle kolorystyczny muzyczny wypowiedzi.

Już pierwszy utwór *Y soy la música* (*Jestem muzyką*) będący prologiem z opery *Serafina and Arcángela* z towarzyszeniem gitary, wiolonczeli i instrumentów perkusyjnych kong stawia wysokie wymagania śpiewacze. Rozległa skala materiału muzycznego (prawie 2 oktawy) pokazuje jej piękny wyrównany głos zarówno w rejestrze wysokim jak i niskim, a także dźwięczność średnicy. Linia wokalna prowadzona jest krótką frazą niezależnie od partii instrumentalnej, a jej przebieg nie jest wspomagany akompaniamentem, który jedynie daje jej podstawę harmoniczną, co wymaga niezwyklej precyzji zarówno intonacyjnej, jak i w wymawianiu słów. Synkopowany rytm, zmiany tempa i dynamiki są kolejnymi stopniami trudności, które Doktorantka pokonuje z łatwością.

Z tej samej opery pochodzi duet sopranu z basem *Con calidad, más se vende el pan* (*Dzięki jakości sprzedaje się więcej chleba*) z towarzyszeniem skrzypiec, fagotu i fortepianu. Jest on dowcipnym dialogiem między piekarzem (w tej roli bas – Michał Kijewski) i prostytutką, poprowadzonym w środkowym zakresie głosu, który wymaga dźwięcznej średnicy, dobrej dykcji i zrozumienia zabawnego charakteru tekstu, z czym śpiewacy radzą sobie znakomicie, wspomagani przez żartobliwy charakter akompaniamentu.

Cykl pieśni *Rosiniana* na sopran, tenor i dwie gitary, składający się z dwóch pieśni na sopran, jednej na tenor oraz dwóch duetów, wprowadza nas w liryczny świat poezji Rosiny Conde. Czysty, krystaliczny głos sopranu w pieśniach solowych buduje ciekawą narrację, natomiast w ductach pięknie współgra z głosem tenorowym i współtworzy wraz z akompaniamentem gitarowym interesującą wypowiedź artystyczną.

Kolejny utwór, arietta z opery dziecięcej *How Nanita learned to make flan* *The song of the hours* to urocza opowiadka dla dzieci na sopran, dwie gitary i dzwonek. Doktorantka z wdziękiem wciela się głosem w narrację małej dziewczynki, która z lekkością opowiada o swoich codziennych obowiązkach wyznaczanych biciem zegara.

Cinco canciones tijuanaenses (*Pięć pieśni Tijuana*) to cykl pieśni do wierszy poetów pochodzących z Tijuany (stąd jego nazwa). Pieśni napisane są na sopran, fagot i fortepian. W nastroju są pogodne, poza pieśnią czwartą – bardziej refleksyjną. Partia fagotu ma niezależną linię melodyczną, która dodaje żartobliwości wypowiedziom wokalnemu sopranistki w pierwszej, drugiej, trzeciej i piątej pieśni lub współgra z nastrojem zadumy w pieśni czwartej. Podkreślić należy znakomite wycucie nastroju wszystkich muzyków i piękny, klarowny, precyzyjny śpiew Doktorantki.

Kolejny cykl *Canto marino* składa się z trzech pieśni do poezji Rosiny Conde i przeznaczony jest dla sopranu z towarzyszeniem kontrabas. To zestawienie wysokiego głosu żeńskiego z niskim brzmieniem kontrbasu daje bardzo ciekawy efekt brzmieniowy i doskonale

uwypukla piękno i klarowność głosu doktorantki, jej precyzję wokalną wynikającą z jej znakomitej, świadomej techniki śpiewaczej.

Canciones para practicar su inglés (*Pieśni do ćwiczenia angielskiego*), które wieńczą nagranie Doktorantki zaprezentowane na płycie CD to dwa utwory do poezji Kim Addonizio, przeznaczone na sopran, marakasy, klawesyn, skrzypce, altówkę, wiolonczelę i fortepian. Obie pieśni w tanecznym rytmie synkopowanym i zmiennych tempach zostały brawurowo wykonane przez sopranistkę, która pokazała w nich swój doskonały warsztat techniczny – i piękne legato, i lekkość, i znakomite prowadzenie frazy, i błyskotliwe wysokie dźwięki, i brzmiące tony w dolnym rejestrze, i wyrównaną średnicę, i precyzję rytmiczną, i znakomitą dykcję eksponującą słowo, i zrozumienie tekstu. Wszystko to sprawia, że dzieło artystyczne Doktorantki płasuje się na najwyższym poziomie wykonawczym.

OPIS DZIEŁA ARTYSTYCZNEGO

Opis dzieła artystycznego to dysertacja składająca się z czterech rozdziałów poprzedzonych **Wstępem** i zwieńczonych **Wnioskami**. Ponadto praca zawiera bardzo bogatą **Bibliografię** i liczne **Załączniki**

W **Wstępie** Autorka wyjaśnia przyczyny zainteresowania się opracowywanym przez nią zagadnieniem przedstawienia sylwetki twórczej i dorobku kompozytorskiego współczesnego meksykańskiego artysty José Enriqu'a Gonzáleza Mediny. Doktorantka prezentuje szczegółowe cele swej analizy, metody oraz strukturę pracy badawczej. Naczelnym celem Autorki jest przybliżenie twórczości wokalnej kompozytora, stworzenia katalogu jego dzieł przeznaczonych na głos z towarzyszeniem instrumentów, zbadanie wybranych dzieł w kontekście historycznym i kulturowym, ich analiza wokalna, muzyczna i poetycka oraz nagranie wybranych utworów na płytę CD

Rozdział I stanowi przegląd meksykańskiej, klasycznej muzyki wokalnej, z uwzględnieniem jej artystycznych i akademickich nurtów od czasów prekolumbijskich po współczesność.

W **II Rozdziale** poznajemy życie i twórczą sylwetkę kompozytora Gonzáleza Mediny.

III Rozdział prezentuje stworzony przez Doktorantkę katalog dzieł wokalnych kompozytora od pierwszego utworu wokalnego w 1985 do kwietnia 2023 roku. Katalog ten zawiera bardzo szczegółowe informacje o każdym opusie.

Rozdział IV poświęcony jest analizie siedmiu wokalnych opusów kompozytora, które Autorka wykonała z towarzyszeniem różnych instrumentów i zarejestrowała na płycie CD.

Każdy opus jest szczegółowo opisany i zanalizowany. W przypadku fragmentów opery *Serafina and Arcángela* (aria i duet z basem) oraz opery dla dzieci *How Nanita learned to make flan (arietta)* poznajemy szczegóły dotyczące powieści, na kanwie których powstały te opery oraz okoliczności ich wystawienia. Studium arii, duetu i arietty zawiera tłumaczenia tekstu, analizę budowy formalnej i muzycznej. Podobnie Autorka postępuje z kolejnymi opusami, obejmującymi 4 cykle pieśni artystycznych (w tym 2 duety z tenorem). Dokonując analiz poszczególnych utworów doktorantka posługuje się przejrzystymi tabelami, informuje o dacie i wykonawcach ich prawykonań, odwołuje się do konkretnych przykładów nutowych – starannie opisanych.

Bardzo ciekawe podsumowanie swojej pracy Autorka zawarła w rozdziale **Wnioski**.

Niezwykle bogata **Bibliografia** zawiera około 100 pozycji, a wśród nich: książki, artykuły, encyklopedie, biografie, katalogi muzyczne, materiały nutowe i nagrania.

Załączniki zawierają nuty nagranych utworów, listę kompozycji Gonzáleza Mediny z 2018 r. i 2022 r., streszczenie 2 oper, których fragmenty zostały nagrane przez Autorkę na płytę CD., krótkie biografie artystów i twórców wymienionych w pracy pisemnej (poetów, autorów librett itp.) oraz listy autoryzacyjne kompozytora dla wykonania jego dzieł przez Autorkę niniejszej pracy doktorskiej

UWAGI KOŃCOWE

Niewątpliwą zaletą pracy jest bardzo interesujące opracowanie wybranego tematu. Dysertacja w sposób dogłębny, niezwykle skrupulatny i drobiazgowy przybliża nam twórczość wokalną Gonzáleza Mediny. Z merytorycznego punktu widzenia niniejsze studium jest wybitne – stanowi przykład bardzo rzetelnych, przemyślanych, uporządkowanych, wyczerpujących informacji wynikających z mroźczej pracy badawczej Doktorantki. Nie do przecenienia jest fakt, że dzięki tej dysertacji nasza kultura rodzima, a przez to kultura europejska została wzbogacona o usystematyzowanie osiągnięć kompozytorskich meksykańskiego twórcy Gonzáleza Mediny. Wielka szkoda, że warstwa językowa elaboratu nie dorównuje jego randze merytorycznej; zawiera on liczne usterki stylistyczne, gramatyczne i edytorskie, wynikające prawdopodobnie z przekładu pracy z j. hiszpańskiego na polski. Te niedoskonałości nie

wpływają na wartość merytoryczną pracy, ale dla dobra efektu końcowego, konieczne byłoby dokonanie jej korekty językowej przez profesjonalnego redaktora literackiego.

Dzieło artystyczne – nagrane fragmenty oper oraz pieśni – ukazują dojrzałość muzyczną doktorantki i jej wrażliwość; jej piękny głos sopranowy łączy się z ciekawą warstwą akompaniamentu i współgra z towarzyszącymi jej instrumentami, wprowadzając słuchacza w niezwykle świat oryginalnych współbrzmień przynosząc mu satysfakcję i wzruszenie.

Moim zdaniem dzieło artystyczne i jego opis są na najwyższym poziomie i zasługują na wyróżnienie, przy koniecznej korekcie warstwy językowej.

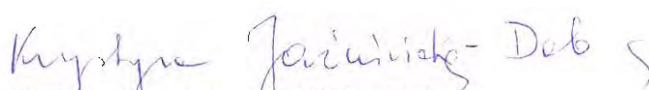
KONKLUZJA

Przedstawiony zapis dzieła artystycznego oraz jego opis stanowią integralną całość bardzo interesującego materiału, zarówno w aspekcie wykonawczym jak i teoretycznym.

Stwierdzam, że praca doktorska mgr Alejandriny Vázquez Ramirez przez swój twórczy charakter stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny artystycznej – sztuki muzycznej.

Przedstawiona praca doktorska, Alejandriny Vázquez Ramirez zatytułowana: *W poszukiwaniu nowego brzmienia w muzyce wokalne, nietypowej instrumentacji i form muzycznych w ariach operowych, pieśniach i wybranych dziełach współczesnego meksykańskiego kompozytora* spełnia warunki ustawy.

Pracę mgr Alejandriny Vázquez z satysfakcją przyjmuję.

Dr hab. Krystyna Jazwińska-Dobosz
(emeryt, prof. UMFC)